CUDES JOURNAL
CURRENT DEBATES IN SOCIAL SCIENCES

Baştaş, M. & Şiriner, İ. (2019). Orta Gelir Tuzağı ve Seçilmiş Ülkeler Arasında Karşılaştırma: Bulgaristan, Malezya, Çin, Güney Kore ve Türkiye. *Journal of Current Debates in Social Sciences*, 2(1), 59-66.

Research Article

Orta Gelir Tuzağı ve Seçilmiş Ülkeler Arasında Karşılaştırma: Bulgaristan, Malezya, Çin, Güney Kore ve Türkiye[1]

Mıddle Income Trap and Comparıson between Selected Contrıes: Bulgarıa, Malaysıa, Chına, South Korea and Turkey

Mehmet BAŞTAŞ
Batman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
gazi_maliye1102@hotmail.com
https://orcid.org/0000-0002-1411-1700

Prof. Dr. İsmail ŞİRİNER
Batman Üniversitesi
sirineri@gmail.com
https://orcid.org/0000-0002-4647-2252

Article Info

Received: *03.05.2019*
Accepted: *31.05.2019*

Keywords: Sub-MIT, Theories of Growth, Top-MIT, Development Theories, Macro Economic Data, Middle Income Trap.

Abstract

The middle income trap (MIT) is defined as the failure in the economy to reach a higher income group after reaching a certain level of income and the standing of gdp per capita at the same level for many years without exceeding a certain threshold. In this experiment the comparison of the selected countries (of Bulgaria, Malaysia, China, South Korea and Turkey) were performed in the frame of MIT according to the macroeconomic data and global competitiveness report index between the years of 1990-2018. What is the situations and solution offers of the selected countries against MIT by considering the growth process of them from past to present? In addition, what is the reason behind the success of the South Korean economy in the excess of the MIT barrier? Questions were sought. According to the survey, Bulgaria and Turkey for many years and will continue to wrestle with barrier, Malaysia's economic structure of Bulgaria and Turkey, which is better than the economic structure and concluded that the continuation of Malaysia's progressive economic structure has been reached. Furthermore, it is concluded that the Chinese economy is the closest country to overcome the MIT barrier and South Korea is the best in the selected countries in terms of economic structure compared to the selected countries. This thesis these days, especially after the declaration of the republic of Turkey's economy to grow adventures, with reference to case studies across the MIT takes place Turkey and Turkey's policy is to present proposals on the basis of special purpose.

Makale Bilgisi

Geliş: *03.05.2019*
Onay: *31.05.2019*

Anahtar sözcükler: Alt-OGT, Büyüme Teorileri, Üst-OGT, Kalkınma Teorileri, Makro Ekonomik Veriler, Orta Gelir Tuzağı.

Öz

Orta gelir tuzağı (OGT) ekonominin belirli bir gelir düzeyine ulaştıktan sonra bir üst gelir grubuna geçememesi ve/veya kişi başına düşen gelirin belirli bir eşiği aşamayarak uzun yıllar o eşikte kalması olarak tanımlanmaktadır. Bu çalışmada seçili ülkelerin (Bulgaristan, Malezya, Çin, Güney Kore ve Türkiye) OGT çerçevesinde 1990-2018 yılları arası karşılaştırılması yapılmıştır. Seçili ülkelerin geçmişten günümüze büyüme süreçlerine değinilerek OGT karşısındaki durumları ve çözüm önerileri nelerdir? Ayrıca OGT engelini aşan Güney Kore ekonomisi bu başarısını nelere borçludur? Sorularına cevap aranmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, Bulgaristan'ın ve Türkiye'nin uzun yıllar OGT engeli ile boğuşmaya devam edeceği, Malezya'nın ekonomik yapısının Bulgaristan ve Türkiye'nin ekonomik yapısından daha iyi olduğu ve Malezya'daki bu ekonomik ilerlemenin devam edeceği sonucuna varılmıştır. Ayrıca Çin ekonomisinin OGT engelini aşmaya en yakın ülke olduğu tespit edilmiştir. Güney Kore'nin ekonomik yapısının ise seçili ülke ekonomilerine kıyasla en iyi konumda olduğu sonucuna varılmıştır. Bu çalışmada özellikle Türkiye ekonomisinin; cumhuriyetin ilanından bu yana geçirdiği büyüme serüvenine, OGT karşısındaki durumuna değinilerek Türkiye özelinde politika önerileri sunulması amaçlanmıştır.

[1] Bu çalışma Prof. Dr. İsmail ŞİRİNER danışmanlığında Mehmet BAŞTAŞ tarafından hazırlanan taşıyan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

GİRİŞ

Orta gelir tuzağı kavramı ilk olarak 2007 yılında dünya bankasının yayınlandığı *"Doğu Asya Rönesans'ı: İktisadi Büyüme İçin Fikirle*r" başlıklı raporda ortaya atılmıştır. OGT ekonominin belirli bir gelir düzeyine ulaştıktan sonra bir üst gelir grubuna geçememesi ve kişi başına düşen gelirin belirli bir eşiği aşmayarak uzun yıllar o eşikte kalması olarak tanımlanmaktadır. Bu bir üst ekonomik seviyeye geçememe durumu düşük gelirden orta gelire yükselmede olabileceği gibi orta gelirli ekonomik yapıdan yüksek gelirli ekonomik yapıya geçememe şeklinde de olabilmektedir.

Dünya bankası raporuna göre; OGT kavramı alt- OGT (Kişi başına düşen milli gelirin 1,006-3,975 dolar) ve üst- OGT (Kişi başına düşen milli gelirin 3,976-12,275 dolar) olarak ikiye ayrılmaktadır. Yüksek gelirli ekonomiler ise 12,276 dolar ve üzeri olan ülkelerdir. Bir ülkenin alt orta gelirde en az 28 yıl kalması veya üst orta gelirde 14 yıl ve üzeri kalması, o ülkenin OGT engelinde olduğunu göstermektedir. OGT'nin teorik temellerini oluşturan Solow'un 'büyüme modeli' yalnızca fiziki sermaye birikimi ile ekonomik büyümenin sürdürülemeyeceğini ve uzun dönemde ekonomilerin 'durağan durum dengesine' geleceğini savunmaktadır. Bu model ekonomilerin OGT'den çıkmak için büyüme ve kalkınmanın önemini ortaya koymaktadır. Seçili ülkelerin 1990-2018 yılları arası makroekonomik verileri ışığında OGT çerçevesinde karşılaştırılması yapılarak Türkiye özelinde politika önerileri sunulacaktır.

GELİR GRUPLARI

Dünya Bankası (DB) ülkeleri, düşük gelirli ekonomiler ve orta gelirli ekonomiler olarak ayırmakta, orta gelirli ekonomileri de alt-orta gelirli ekonomiler, üst-orta gelirli ekonomiler ve yüksek gelirli ekonomiler olarak ayırmaktadır. Bu ayrımı Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH) ve kişi başına düşen gelire göre yapmaktadır. DB, orta gelir kavramını ilk kez kullanmaya başladığında ABD kişi başına düşen gelirinin %20'sine karşılık gelen 10.000 doların altında olanlar, düşük veya orta gelirli ekonomiler olarak sayılmaktaydı (The World Bank, 2016).

DB, 2012 yılında yayınladığı raporda, ülkelerin kalkınma düzeylerini aşağıdaki şekilde sınıflandırmaktadır.

Tablo 1.1. Dünya bankasına göre ekonomilerin/ ülkelerin gelir gruplarını belirleme ölçütü

Ekonomiler	**Kişi Başına Yıllık Ortalama Gelir**
Düşük Gelirli Ekonomiler	1.005 doların altı
Orta Gelirli Ekonomiler	1.006-12.275 dolar arası
• **Alt-Orta Gelirli Ekonomiler**	1.006-3,975 dolar arası
• **Üst-Orta Gelirli Ekonomiler**	3.976-12.275 dolar arası
Yüksek Gelirli Ekonomiler	12.276 dolar ve üzeri

Kaynak: Eğilmez, M., 2012, Orta Gelir Tuzağı ve Türkiye [online], Kendime Yazılar, http://www.mahfiegilmez.com/2012/12/orta-gelir-tuzag-ve-turkiye.html [Ziyaret Tarihi: 1 Kasım 2017].

DB'sı, ülkeleri sınıfladığı tablo 1.1.'de kişi başına düşen geliri esas almıştır. Ülkeleri Düşük gelirli, Orta gelirli ve yüksek gelirli olarak 3'e ayırmaktadır.

Orta Gelir Tuzağından Çıkış Yolları

Sınırlı sayıda ülke büyüme stratejilerini olumlu yönde ilerleyerek sürdürülebilir bir büyüme ortamı yakalamaktadır. Hatta sınırlı sayıdaki bu ülkeler OGT düzeyine ulaşmalarına rağmen sürdürülebilir büyüme ortamını koruyamamaktadır. Sürdürülebilir büyüme performansları ülkeden ülkeye değişkenlik göstermesinin yanında bölgeden bölgeye de değişkenlik gösterebilmektedir. Öyle ki Doğu Asya ülkelerinin Latin Amerika ülkelerine kıyasla daha başarılı bir büyüme performansları yakaladıkları görülmektedir. Doğu Asya ülkelerinin bu başarısının altında; üretimin her aşamasında uzmanlaşma ve sonrasında gelen çeşitlilik artışının oluşmasına ortam sağlamaları, üretime dayalı büyüme prensibinin fiziki verimlilikle desteklenmesi, yönetim anlayışında ekonomik büyüme temelli politikaların önceliklendirilmesi çalışmalarının sağlanmasıdır. Ayrıca uzun vadeli ekonomik politika hedeflerinin güçlü yönetim anlayışı ile desteklenmesi, ekonomik hedeflere sadık kalınması ve özel sektörün desteklenerek gerek Ar-Ge harcamaları, gerekse doğrudan yatırım harcamaları konusunda üretime yönlendirilmeleri gibi başarılarıdır (Bayraktar ve Yıldız, 2017).

DB verilerine göre, dünya üretimi içindeki ülkelerin paylar incelendiğinde düşük ve orta gelirli ülkelerin payının azalması önemli bir sorun oluşturmaktadır. Dış ticaret dengesi açığı ve ihracatın ithalatı karşılama oranı azalmakta, yani dış ticaret açığı milli gelir düştükçe artmaktadır. Yine geri kalmış ve az gelişmiş ülkelerde dış ticaretin büyüklüğüne bakıldığında, yüksek gelirli ülkelere kıyasla dış ticaret hacmi oldukça azdır. Dış borçların fazla olması ile ülkenin var olan sınırlı kaynakları da bütçe ve cari açıklarını kapatmaya ayırması yeni yatırımların oluşmasına ayrılması gereken kaynakları azaltmakta ayrıca yeterince yatırım yapılamaması sorunu ile karşı karşıya kalınmaktadır. OGT riski ile karşı karşıya olan ülkelerde özellikle yatırım oranlarının düşük olması konusunda gerek kamu, gerekse özel sektör açısından yatırımların artmasının sağlanması halinde, OGT'den çıkışta önemli bir avantaj sağlanacaktır (Gill ve Khras, 2007). Ülkelerin OGT'den çıkmak için genel olarak yapmaları gereken belli başlı yapısal reformları ve öncelikli durumları gerçekleştirmeleri gerekmektedir. Bu yapısal reformlara ve öncelikli durumlara maddeler halinde değinecek olursak bunlar: (Ülger, 2018).

- Üretkenliğin canlandırılması gerekmektedir. Üretkenlik; firma düzeyinde teknolojik sektörlere uygulanan teşviklerle, yeni teknolojik alanlarda geliştirilen çekirdek teknolojilerin arttırılma girişimlerinin fazla olması ve teknolojik buluşların hayata geçirilmesi ile bunun geniş halk kitlelerine yaymaları ile arttırılmasıdır.
- Piyasanın isteklerine cevap verecek yenilikçi ürünlerin geliştirilmesidir. Bilgi tabanlı bir ekonomik hedefe yönelik olarak yüksek bilgi içerikli sanayileşme ve yüksek katma değerli ürün imalatı sanayisine yatırım çekme konusunda yeni stratejilerin belirlenmesi ve gerek iç talebin, gerekse dış talebin isteklerine cevap verilmesi gerekmektedir.
- Beşeri sermayeye ağırlık vererek, piyasa ekonomisine yönelik yapılacak reformlarla eğitim ve nitelikli insan yetiştirme konusunda verimliliği arttırılması sağlanmalıdır.
- Devletin gerekli ortamı oluşturmak için kamu işletmelerinin yanında özel sektörü teşvik edeceği her türlü finansal araçları kullanmaya olanak sağlayacağı, küçük ve orta ölçekli işletmelere fikri mülkiyet hakkının korunacağının güvencesi verilerek uluslararası düzeyde rekabet edebilecekleri ortamı oluşturması gerekmektedir.
- İhracatçı firmalara devlet kontrolünde olan bankalar aracılığı ile özel faiz oranları uygulayarak finansal sistemde destek sağlanmalıdır.
- Ar-Ge harcamalarında kamunun yanında özel sektörün de Ar-Ge harcamalarına ağırlık verilmesi ile gelişen transformasyon ve inovasyon yeteneğinin pazarın ihtiyaçlarına yönelmesi gerekmektedir.
- Eğitimde yapısal reformların hayata geçirilmesi; eğitimin niteliğini ve kalitesini arttırarak, piyasanın istediği kalifiyeli elemanın yetiştirilmesi, yenilik ve inovasyon bilincinin eğitim sisteminin her alanında hissedilmesinin sağlanması, eğitim altyapısının en önemli faktörü olan öğretmenlik mesleğinde öğrenmeyi ve öğretmeyi öğretme bilinci ile donatılarak öğretmenlerin sürekli aktif tutulmalarının teşvik edilmesinin desteklenmesi gerekmektedir.
- Hükümetin siyasal, sosyal vb. her türlü hakkın korunacağı güvencesinin halka verilmesi, ekonomik alanda yapılmak istenen reformlara öncelik verilmesi, odak sektör seçimine önem verilmesi ve yönetimde yetenekli yöneticilerin seçilmesi sağlanmalıdır.
- Kurumların ulusal ve uluslararası güvenini arttıracak denetim ve şeffaf bir yönetim anlayışının, kurumların her türlü birimine sirayet etmesi gerekliliği önemli bir konudur. Kurumların özgür olduğu saygınlığının ve hesap verebilir bir yapısı olduğu ülkeler genellikle gelişmiş refah toplumlarıdır. OGT'de olan ülkelerin bu engelden çıkmak için geliştirdikleri yollara bakıldığında öncelikli durumlarının başında kurumların özgürlüğünün sağlanması gelmektedir.

OGT bağlamında gelişimini tamamlayamayan büyüme ve kalkınma süreçlerinde gerekli adımların atılamaması ile karşı karşıya kalmış ülkeler olmalarından dolayı büyüme ve kalkınma teorilerinin bilinmesi gerekmektedir. Büyüme ve kalkınma kavramları iktisatçıların, ekonomistlerin önemli bir uğraş alanı olmasının altında yatan nedenlerin başında gelişmiş ekonomilere ve gelişmiş refah toplumlarına ulaşma çabasıdır (Berber, 2006).

Orta Gelir Tuzağı Çerçevesinde Bazı Ülkelerin Genel Durumu

Felipe, Abdon ve Kumar (2012) yılında 124 ülkenin yer aldığı 1950-2010 yıllarını kapsayan verileri ışığında yaptıkları araştırmada, OGT'den kaçınmanın ne türden çalışmalarla olacağını araştırmışlardır. Felipe ve diğer araştırmacılara göre, bir ülkenin alt-OGT düzeyinde kalması için iki şartın aynı anda var olması ile gerçekleşmektedir. Bu şartlardan ilki, GSYH oranının ortalama %4,7

düzeyinde olması ve bu düzeyi arttıramaması durumudur. Diğeri ise 28 yıl veya daha uzun yıllar OGT çıkamaması durumudur (Çelik, 2015).

Tablo 1.2. Alt-orta gelir tuzağına yakalanan ve yakalanmayan ülkeler

ÜLKE	Bölge	Alt-Orta Gelirli Ülke Olduğu Yıl	Üst-Orta Gelirli Ülke Olduğu Yıl	Alt-Orta Gelir Grubunda Geçirdiği Yıl	Alt-Orta Gelirden Üst-Orta Geçişte Ort. Büyüme Hızı
Çin	Asya	1992	2009	17	7,5
Malezya	Asya	1969	1996	27	5,1
Güney Kore	Asya	1969	1988	19	7,2
Tayvan	Asya	1967	1986	19	7.0
Tayland	Asya	1976	2004	28	4,7
Bulgaristan	Avrupa	1953	2006	53	2,5
Türkiye	Avrupa	1955	2005	50	2,6
Kosta Rika	L.Amerika	1952	2006	54	2,4
Umman	Orta Doğu	1968	2001	33	2,7

Kaynak: Felipe, J., 2012, Tracking The Middle Income Trap [online], Asian Development Bank, http://www.levyinstitute.org/pubs/wp_715.pdf [Ziyaret Tarihi: 21 Temmuz 2018].

Tablo 1.2'e göre Güney Kore, Tayvan ve özellikle Çin gibi devletlerin yüksek gelirli ülkeler kategorisine geçtiğini, diğer taraftan Türkiye, Kosta Rika ve Bulgaristan'ın ise uzun yıllar alt-OGT'de kaldıkları söylenebilir.

Orta Gelir Tuzağı Çerçevesinde Seçili Ülke Karşılaştırılması

Bulgaristan, Malezya, Çin, Güney Kore ve Türkiye'nin makroekonomik verilerinden özellikle; Büyüme oranları çerçevesinde karşılaştırılması yapılacaktır.

Tablo 1.3. GSYH'nin büyüme oranları karşılaştırması (Yıllık %)

ÜLKELER/YILLAR	1990	2000	2010	2015	2016	2017
Bulgaristan	-9,12	4,9	1,32	3,62	3,94	3,56
Malezya	9,01	8,86	7,42	5,03	4,22	5,9
Çin	3,91	8,49	10,64	6,9	6,7	6,9
Güney Kore	9,81	8,92	6,5	2,79	2,93	3,06
Türkiye	9,2	6,6	8,5	6,1	3,2	7,42

Kaynak: The World Bank, 2018, [online], Word Bank, https://datacatalog.worldbank.org/search?sort_by =field_wbddh_modified_date&sort_order=DESC [Ziyaret Tarihi: 1 Ocak 2019].

Tablo 1.3'te GSYH'nin büyüme oranları seçili ülkeler bazında verilmiştir. Buna göre;

- Bulgaristan'ın ekonomisinin 1990 yılında %9,12 gibi bir küçülme yaşamasının altında 1990'lı yıllara kadar komünist rejimin varlığı, Doğu Blokunun yıkıldığı yıllara denk gelmesi ve rejim değişikliklerinin gerçekleştiği yıllar olmasından dolayı etkili olduğu söylenebilir. 2000 yıllında %4,90 gibi olumlu bir büyüme yakalaması 1997 yılında uygulanmaya başlanan ekonomik istikrar programlarının meyvelerini verdiğinin işaretleridir. 2010 yılında büyüme oranının %1,32 gibi düşük bir düzeyde kalmasında, 2008 küresel krizin etkisinin olduğu söylenebilir. Bulgaristan'ın 2007 yılında AB'ye tam üyeliğinden dolayı 2015-2017 yılları arası büyüme oranı %3,56-3,96 arası bir istikrara sahip olmuş ama bu durum OGT'den kurtulmasına yetmemiştir.

- Malezya ekonomisinin büyüme oranlarının 1997 yılına kadar ortalama %9-10 seviyelerinde seyretmesinin altında ekonomik kalkınma programları yatmaktadır. 1990-2016 yılına kadar büyüme oranlarının düşüş eğilimi içinde olması, verimliliğin az olması, teknoloji yatırımlarının azlığı ve işçi maliyetlerinin fazlalığı gibi nedenler etkili olmaktadır. Malezya'nın üst-OGT düzeyinden çıkamaması ve büyüme oranlarının düşme eğiliminde olmasının nedenlerinin aynı olduğu görülmektedir. 2013 yılına gelindiğinde halkın reform yanlısı tutumu 2017 yılı büyüm oranlarının 2016 yılına göre arttığı görülmektedir (İjomo ve Hui, 2010).
- Çin ekonomisi aslında üst-OGT'den kurtulacak düzeye yaklaşmıştır. Tarihte Çin kadar yüksek büyüme oranları yakalamış bir ülke yoktur. 2000 ve sonraki yıllarda ciddi bir büyüme terendi yakaladığı görülmektedir. Bu başarısını özellikle yüksek tasarruf oranlarına, istikrarlı hükümet politikalarına ve dış ticarette oldukça avantaj getiren ucuz işgücüne bağlanabilir. Büyüme oranlarının bu denli yüksek olduğu bir ekonominin aslında OGT tuzağında olmaması gerekmektedir. Ancak Çin nüfusunun çok olması ve ekonominin sektörel dağılımında hizmetler sektörünün sanayi sektörünün bazı yıllar altında kalması gibi faktörler OGT'de olduğunu düşüncesine neden olmaktadır (Özekicioğlu ve Kılıç, 2017).
- Güney Kore ekonomik büyümesine bakıldığında dalgalı bir seyir izlemektedir. 1960'lı yıllarda ekonomik atılımların hızlandığı yıllardır. 1970'li yıllarda Türkiye ekonomisinin gerisinde olan bir ekonomiden Asya'nın en büyük 3. büyük ekonomisi arasına girecek kadar ilerlemeyi başarmıştır. 2000'li yıllara kadar %9-10 ortalama ile büyümüş bir ekonomi 2015-2017 yılları arasında %2,79-3,06 arasında bir büyüme trendine girmiştir. Güney Kore, OGT'den çabuk kurtularak, yüksek gelirli ülkeler kategorisine geçmesinde 1960'lı yıllardan beri ekonomisini geliştirmek için kullandığı ekonomik hamleler; eğitime, inovasyona, Ar-Ge yatırımlarına verdiği destekler ve ihracat teşviki politikalarının iyi işlemesi ile bu günlere geldiği görülmektedir (Çakmak, 2016).

TÜRKIYE'NIN OGT KARŞISINDAKI POLITIKA ÖNERILERI

OGT, birkaç politikanın değişikliğine gidilerek çözülecek kadar basit bir yapıya sahip değildir. Birbirini etkileyen birçok değişkenin gerek farklı, gerekse beraber etkileşim içinde olduğu yapısal sorunların bir bütündür. Kurumların özgürlüğü ve ileri demokrasinin gerekliliğinin toplumun her kesimince benimsenmesi konusunda, her türlü iletişim platformunda özendirici bilinç düzeyini yerleştirmek gerekir. Şeffaf, hesap verebilir ve özgürlükçü yapının Türkiye'nin kurumlarına sirayet etmesi gerekmektedir. Yargı bağımsızlığının, basın özgürlüğünün, uyuşmazlık mahkemelerine olan güvenin arttırılması ve yolsuzluk oranlarının azaltılmasının gerekliliği üzerinde durulmalıdır. Kurumların özgür olduğu ve ileri demokrasinin egemen olduğu toplumlarda; eğitim sisteminin iyi işlediği, insanların aidiyet duygusu ile hareket ettiği, gerek vergiden kaçınma gerekse de kaçırma konusunda daha hassas olduğu ve hangi ırktan olursa olsun yasal hakların korunduğu bir yargı sisteminin de yerli ya da yabancı yatırımcıların ülkede yatırım yapma konusunda artış sağlayacağı beklenir (Pamuk, 2014).

Kadın istihdamının %30 düzeyinde olduğu Türkiye'nin aksine gelişmiş ülkelerde %50 seviyelerinde olmasından dolayı; kadının eğitim hayatının engellenmemesi, kadınların özellikle kırsaldaki eğitim düzeyinin düşüklüğünden dolayı kırsalda eğitimin özendirilmesine yönelik politikalarının hayata geçirilmesi ile kadının ekonomik yapının içine çekilmesi gerçekleşebilir (Bayar, 2016). Makroekonomik istikrarsızlığın giderilmesi için yapısal sorunların çözümünde uzun vadeli plan ve programların hayata geçirilmesi gerekir. Siyasi kaygı güdülmeden bu plan ve programların hayata geçirilmesi gerekmektedir. Para ve maliye politikalarının sürdürülebilirliği konusunda, enflasyonla mücadele politikası ile paralel bir bütün içinde uygulanması gerekmektedir (Günsoy, 2013).

Ar-Ge, toplumun kültür seviyesinden ve insanın bilgisinden meydana gelen bilgi düzeyinin arttırılması ve bilginin yeni sistemlerinin tasarlanması ve kullanılması için itina ile yürütülen yenilikçi çalışmalardır. Ar-Ge harcamalarının GSYH'nin gelişmiş ülkelerde en az %1,5 seviyelerinde (Güney Kore'de 2017 yılında %4,15 seviyelerinde) seyretmesi Türkiye'nin ise son yıllarda yeni yeni %1,01 (2017 yılı) seviyesine çıkması ile gelişmiş ülkelere göre düşük düzeyde kaldığını ve bu yüzden Ar-Ge harcamalarını arttırması ile ilerleme gerçekleşebilir (Aydın ve Soylu, 2018). Kayıt dışı ekonominin azaltılması için harekete geçilmesi gerekir. Kayıt dışı ekonomi azaltılarak kamu tasarrufunu arttırmak yani vergi oranlarını arttırmadan vergi gelirlerinde artış sağlamak, tasarruf oranlarındaki bu artışı yenilik

ve inovasyon politikaları için harcanması verimlilik düzeyinde de artışlara neden olacaktır (Arzova, 2018). Yatırım politikalarının gözden geçirilmesi gerekir. 2019 bütçesinde 60 milyar lira yatırıma ayrılmasına karşın faiz harcamalarına 105 milyar lira ayıran bir bütçe sisteminin yeniden gözden geçirilerek kaynakları geliştirme ve inovasyona ayırarak, özellikle verimli yatırım harcamalarına yönelerek, sabit yatırımlara değil de verimlilik odaklı harcamalara ağırlık verecek politikaların uygulamaya konması gerekmektedir.

Teşvik politikalarının etkililiğinin arttırılarak ve maliye politikasının bir aracı olarak kullanılması sonucu bu teşvikler; makro ve mikro politika hedefleri için kullanılmalıdır. Teşvik politikalarında üretimi arttıracak, uluslararası rekabet edecek ürün üretmek için yola çıkan, yüksek katma değerli ürün üretecek ve imalat sektöründe ithal ara malının ikamesini gerçekleştirmek için yapılacak yatırımlar konusunda firmaların teşvik politikaları ile desteklenmesi gerekir. Bölgesel gelişmişlik düzeylerinin farlı olduğu ve gelir dağılımı adaletsizliğinin fazla olduğu ülkemizde stratejik teşvik politikaları ve kalkınma politikaları ile kısmen giderilmesi, ekonominin belirli kesimler elinde toplanmaması, bölgesel gelişmişlik farklarının azaltılması ve toplumun her kesiminin ekonomik yapı içinde kendine yer bulması ile ekonomik büyüme gerçekleşecektir (Dündar, 2013).

Türkiye tekstil sektöründe dış ticaret fazlası veren bir ülke olmasına rağmen tekstil sektöründeki birtakım sorunlar göze çarpmaktadır. Bu sorunlara baktığımızda; tekstil sektöründe üretim çeşitliğini az olması, tekstil sektöründe emek piyasasının şartlarını iyi olmaması, yatırımcılara iç finansman desteği sağlamada aksaklıkların olması, yabancı sermaye yatırımcıların bu sektörde az olması göze çarpmaktadır. Tekstil sektöründe sanayinin gelişimini sürdürmede yaşanan aksaklıkların giderilmesi ile bu alanda dış ticarette daha olumlu artış gerçekleşecektir (Arzova, 2018).

SONUÇ

OGT'de olan bir ekonominin bu engeli aşması için gerekli olan verimlilik arttırıcı, iş bölümü ve uzmanlaşmaya önem verilmesi gerekmektedir. Dolayısı ile bu engelde olan ülkelerin büyüme ve kalkınma teorilerini iyi bilmeleri bunu ve hayata geçirmeleri gerekmektedir. Büyüme üretim kapasitesinin artması veya reel hâsılanın artması sonucu kişi başına düşen gelirin artmasıdır. Büyümeyi de içine alarak siyasal, kültürel, sosyal, gelişmeler; yapısal dönüşümlerle toplum refahının arttığı kalkınma teorilerinin önemi, bu araştırma konusunda özellikle kendini göstermektedir. OGT'de olan ülkelerin yapısal ekonomik sorunların olması kalkınma konusundaki eksiklerden kaynaklanmaktadır. OGT'den kurtulmak isteyen ülkelerin kalkınma öncelikli politikalara önem vermeleri gerekmektedir.

Bulgaristan, Malezya, Çin, Güney Kore ve Türkiye'nin 1990-2018 yılları arası makroekonomik verilerden özellikle büyüme oranları çerçevesinde karşılaştırılmaları yapılmıştır. Karşılaştırmada Bulgaristan'ın ve Türkiye'nin kötü bir konumda olduğu gözlemlenmiştir. Malezya makroekonomik verilerinin Bulgaristan ve Türkiye'den daha iyi bir konumda olmasına rağmen OGT'den kısa sürede çıkacağı görülmemektedir. Çin'in OGT'den çıkması muhtemel görülmektedir. Güney Kore ise yüksek gelire sahip başarılı bir ülke olmasından dolayı seçili diğer ülkelere ne yapmaları gerektiği konusunda fikir vermesi açısından bu araştırmada seçilmiştir.

Bulgaristan 1990 sonrası bağımsızlığını kazanması sonucu, serbest piyasa ekonomisine adaptasyonu konusunda sıkıntılar yaşamıştır. 1 Ocak 2007 de AB'ye üye olmasından dolayı nispeten kendini toparlamışsa da; göç veren bir ülke olması, katma değeri yüksek ürün üretememesi, kalifiyeli iş gücünün diğer Avrupa birliği ülkelerine göç etmesi gibi nedenlerden dolayı Türkiye'den daha kötü bir ekonomik yapıya sahiptir. Uzun yıllar bu tuzakta olmasının altında ise gerekli kalkınma hamlelerini yeterince yapamaması yatmaktadır. Bulgaristan'ın bu engelden çıkması için lojistik ve transit taşımacılık potansiyeli olması dolayısı ile bu alanı odak sektör seçerek bu yönde uzmanlaşma eğilimine gitmelidir. Ayrıca göç sorununu, eğitim sorununu ve emeğin verimsizliğini giderici politikaları hayata geçirerek bu engelden çıkması sağlanabilecektir.

Malezya kalkınma hamlelerini uzun yıllar önce başlatmasına rağmen bir türlü yüksek gelirli ülkeler kategorisine kendini çıkaramamıştır. Türkiye ve Bulgaristan'dan daha iyi bir konumda olan Malezya'da işçi maliyetlerinin yüksekliği, Ar-Ge harcamalarının düşüklüğü ve özellikle politik istikrar konusundaki sorunlar göze çarpmaktadır. Politik istikrar sorununda; halkın istediği yapısal dönüşümlerin gerçekleşmemesi, yönetimim belirli kesimlerin elinde toplanması ve çıkar gruplarının fazlalığı dikkat çekmektedir.

Malezya 2020 hedefleri doğrultusunda 5 başlık altında tuttuğu bir dizi küresel eğilimi; 1. Liderlik, 2. Yönetişim, 3. Dünyada yaşanan gelişmeler, 4. Kar oranları ve 5. Verimlilik ve İnsan Sermayesi olarak öneriler sunan hedefleri hayata geçirmeye çalışmaktadır. Bu hedeflerini gerçekleştirmeye uzak gibi görünse de Malezya kararlı bir şekilde OGT'den çıkma konusunda ilerleyen ve yüksek-OGT'de olan bir ülkedir.

Dünyanın en büyük ekonomisi olan Çin ekonomisinin bu engelde olmasının en önemli nedeni nüfusunun çok olması ile ilgilidir. 'Çin 2030' raporuna ve bu konuda yapılmış çalışmaların ortak görüşüne göre Çin'in dünya ülkelerine nazaran en yakın zamanda OGT'yi aşarak yüksek gelirli ülkeler kategorisine yükselecektir. Ayrıca *'Made in China 2025'* sanayileşme stratejisi planı çerçevesinde birçok alanda yeniliklerin arttırılması planı içermesi, bu hedefini gerçekleştirme konusundaki kararlılığını ortaya koymaktadır. Çin; Bulgaristan, Malezya ve Türkiye'den daha iyi bir yere sahiptir.

Güney Kore kişi başına düşen geliri 30 bin dolara yaklaşması ile seçili ülkeler arasında en yüksek seviyededir. Bu seviyelerde olmasının altında inovasyon ve yeniliklere önem vermesi, Ar-Ge harcamaları konusunda odak sektör seçimi, eğitim yapısı güçlendirerek beşeri sermaye unsurunu geliştirmesi, istikrar ortamının varlığı ve teknoloji yoğun üretim ve katma değeri yüksek ürün ihracatına önem vermesi gibi faktörler yatmaktadır.

Türkiye ekonomisinin seçili ülkelerden yalnızca Bulgaristan ekonomisinden daha başarılıdır. Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze büyüme serüvenine baktığımızda özellikle 1990-2018 yılları arasının siyasal, toplumsal, sosyal ve ekonomik birçok krizle karşı karşıya olan Türkiye'nin en önemli ekonomik sorunu kırılgan ekonomik yapısından dolayı oluşan makroekonomik istikrarsızlıktır.

Türkiye ekonomisinde büyüme performansının özellikle kişi başına düşen gelirinin 2014 yılına kadar iyi olduğu, ardından inişli bir yapı çizerek devam ederek; 2018 yılında ise ciddi şekilde düşüşlerin yaşandığı, işsizlik oranlarının 2014 ve sonrasında çift hanelerde seyrettiği, enflasyon oranlarının 2012 yılından sonra artma trendine girdiği bunun yanında 2018 yılında ise son çeyrek itibariyle enflasyon oranlarının %20-25 bandında seyrettiği ve 1990-2018 yılları arasında ihracatın- ithalatı karşılayamayan bir ekonomik yapıya sahip olan Türkiye ekonomisi, OGT'den uzun yıllar çıkamayacak gibi görünmektedir.

OGT konusunda Türkiye'nin içinde yer aldığı 2014-2018 yılları arasında yapılmış çalışmaların sonuçlara göre; kişi başına düşen gelir ile ihracat ve tasarruf oranları arasında pozitif ilişkinin olduğuna değinilmiştir. Özellikle bu çalışmalar Türkiye'nin OGT'de olup olmadığı ve çözüm önerileri üzerinde durmaktadırlar. Genel olarak çalışmalarda görülen Türkiye'nin OGT'de olduğudur. Çözüm önerilerinde ise; Ar-Ge harcamalarının düzeyinin arttırılması, insan sermayelerinin verimliliğinin attırılması, iş gücünün eğitimine önem verilmesi, bölgeler arası eşitsizliklerin giderilmesi ve katma değeri yüksek ürün ihracatının arttırılmasının gerekliliği üzerinde durulmaktadır.

Türkiye ekonomisinin OGT'den çıkması için geliştirilen politika önerileri sonuçlarına göre, özellikle odak sektör seçiminin gerekliliğine vurgu yapılarak demir yolu sektörü ile ilgili teknolojiler önerilmektedir. Bir diğer odak sektör olarak ise ilaç sektörü önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Arzova, S. (2018). Ekonomistlerden Orta Gelir Tuzağı Yorumu. Otomotiv Distribitörleri Dereği [online] http://www.odd.org.tr/web_2837_1/entitialfocus.aspx?primary_id=923&target=categorial1&type=31 [Ziyaret Tarihi: 15 Aralık 2018].

Aydın, A. ve Soylu, S. (2018). Dünyada ve Türkiye'de Ar-Ge Faliyetleri, *T*ürkiye Makina Mühendisleri Odası Birliği, Oda Raporu*, TMMOB, DCA-RT MMO/696, Ankara,* 1-57.

Bayar, G. (2016). Türkiye ve Orta Gelir Tuzağı: Eğitimin Önemi, *Akdeniz Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi,* 1 (34), 45-78.

Bayraktar, Y. ve Yıldız, F.,(2017). Kırılgan Sekizli Ülkelerin Orta Gelir Tuzağına Uzaklığının Ölçülmesi: Karşılaştırmalı Bir Analiz, *Kırklareli Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi,* 4 (5), 110-128.

Berber, M. (2006). İktisadi Büyüme ve Kalkınma. (3. Baskı). *Derya Kitapevi.* Tarabzon, 8-136.

Çakmak, U. (2016), Güney Korenin Ekonomik Kalkınmasının Temel Dinamikleri (1960-1990). *Süleyman Demirel Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 21 (1), 151-170.

Çelik, S. (2015). Traceca Projesi'nin Türkiye'ye Etkisi Ve Orta Gelir Tuzağından Çıkışta Önemi, Yüksek Lisans, *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ağrı, 25-36.

Dündar, O. (2013). Orta Gelir Tuzağı: Türkiye Ekonomisi İçin Riskler ve Sakınma Stratejileri [online], İstanbul, http://acikerisim.istanbul.edu.tr/handle/123456789/31811 [Ziyaret Tarihi: 15 Haziran 2018].

Eğilmez, M. (2012). Orta Gelir Tuzağı ve Türkiye [online], Kendime Yazılar,http://www.mahfiegilmez.com/2012/12/orta-gelir-tuzag-ve-turkiye.html [Ziyaret Tarihi: 1 Kasım 2017].

Felipe, J. (2012). Tracking The Middle Income Trap [online], Asian Development Bank, http://www.levyinstitute.org/pubs/wp_715.pdf [Ziyaret Tarihi: 21 Temmuz 2018].

Gill, I. and Kharas, H. (2007). An East Asian Renaissance Ideas for Economic Growth The International Bank for Reconstruction and Development, *The World Bank, DCA-RT 20433, Washington,* 195-230.

Günsoy, G. ve Erdinç Z., (Editörler.) (2013). İktisadi Büyüme, Geleneksel Büyüme Teorileri, (1. Baskı). *Anadolu Üniversitesi Yayınları*, Eskişehir, 52-83.

İjomo, and Hui, W. C. (2010). Postkolonyal Malezyalı Dersleri Ekonomik gelişme, *UNU, Dünya Kalkınma Ekonomisi Araştırma Enstitüsü,* 4 (2), 1-6.

Özekicioğlu, H. ve Kılıç, Ç. (2017). Küresel Ekonomi Çağında Çin ve Hindistan, *İktisat Politikası Araştırmaları Dergisi,* 4 (2), 19-34.

Pamuk, Ş. (2014). Türkiye'nin 200 Yıllık İktisadi Tarihi, (5. Baskı), *İş Bankası Kültür Yayınları*, İstanbul, 351-532.

The World Bank. (2018). https://datacatalog.worldbank.org/search?sort_by=field_wbddh_modified_date&sort_order=DESC [Ziyaret Tarihi: 1 Ocak 2019].

The World Bank. (2016). World Development Report Gender Equality and Development, *The World Bank, DCA-RT 20433,Washington*, 380-389.

Ülger, Ö., 2018, Orta Gelir Tuzağı ve BRICS Ülkeleri, (1. Baskı), *IKSAD Yayınevi* Batman, 17-28.